

Fastlegeordningen en suksess

Pasienter setter pris på kontinuiteten og behandlingen de får. Fastlegereformen har vært en suksess, er konklusjonen på Norges forskningsråds evaluering.

Ifølge evalueringsrapporten for 2001–05 er de aller fleste pasientene fornøyd med å ha en fast lege, og stabiliteten blant fastlegene er høy. Pasientene føler at de blir tatt på alvor, er tilfreds med tiden legen bruker på dem, og har tillit til behandlingen som settes i gang. Svært få har valgt å stå utenfor ordningen. Jan Emil Kristoffersen, leder i Alment praktiserende lægers forening (Aplf), sier seg vel tilfreds med evalueringen.

– Grunnen til at reformen ble innført, var jo at folk ikke følte seg trygge på at de ville få hjelp når de trengte det. Det var lang ventetid for å få time en del steder, og ikke minst er fastlegens rolle som koordinator viktig, sier han.

Rapporten baserer seg på resultatene fra en rekke delprosjekter og omtaler legedekning, tilgjengelighet, kontinuitet og effektivitet.

Misfornøyd

Selv om fastlegeordningen får mye skryt, er det et par områder hvor pasientene er mer misfornøyd enn før. Det gjelder ventetiden på å få time og telefonliggjengeligheten. Paradokset er at disse to områdene ifølge undersøkelser har bedret seg etter at reformen ble innført. Færre oppgir nå at de ikke har lyktes i å nå frem til legen sin på telefon, selv om antallet telefonhenvendelser har økt.

Faksimile av evalueringsrapporten

– Det er mulig at vissheten om at det er en lege som har ansvaret for deg fører til høyere forventninger, og at det blir mer kritisk å få tak i legen når du bare har et sted å henvende deg. Den alminnelige telefonkulturen har nok også endret seg. Vi ser at det ligger en utfordring i å bedre telefonliggjengeligheten, og at en burde se på om kapasiteten kan utnyttes bedre. Men bedre kommunikasjonsløsninger er også et spørsmål om ressurser i fastlegeordningen, sier Aplf-lederen.

Mer ansvar

En del leger oppgir at de føler at ansvaret er mer tyngende enn før. Det gjelder særlig kvinner. Reformen har fungert ved at det er blitt vanskeligere å skyve bort brysomme pasienter, men helsesøstre mener arbeidet med ungdom blir noe forsømt.

Steinar Westin, professor ved Institutt for samfunnsmedisin ved NTNU, sier at hans hovedinntrykk er at det var en godt gjennomført reform.

– Men det ble mindre endringer enn en kunne forventet. Det ble ingen overraskende store fordeler, men det ble heller ikke mye av de varslede katastrofene, sier han.

Sjeldnere portvakter

Jan Abel Olsen, professor ved Institutt for samfunnsmedisin ved Universitetet i Tromsø, viser til at leger oppgir at de i noe mindre grad er portvakter nå enn tidligere.

– Legene kan være noe mer tilbøyelige til å føye pasienten for eksempel når vedkommende vil ha sykemelding eller medisin på blå resept, og forklarer det med skjerpet konkurranse, høyere forventninger og større ansvar, sa han.

Aplfs leder viser til at det ikke er holdpunkter i rapporten for at reformen i seg selv har ført til mer press på å bli henvist.

– En viss økning i volumet på henvisninger skyldes at kravene til henvisning i forskriften er endret, og at kapasiteten i annenlinjetjenesten er bedret, og ikke kan tilbakeføres til fastlegereformen som sådan, sier han.

Kristoffersen mener samtidig at en må se på balansen i veksten i de forskjellige nivåene. Man må sørge for at fastlegeordningen ikke blir faglig og økonomisk marginalisert, mens helseforetakene ekspanderer veldig raskt økonomisk og går inn på stadig nye arenaer uten klar politisk styring, mener han. – Det er viktig med en kostnadseffektiv, bærekraftig helsetjeneste med nærhet mellom pasient og behandler basert på LEON-prinsippet, sier han.

Anne Lise Fimreite snakket om legedekningen i utkantstrøkene. Foto Atle Briseid, Dagens Medisin

Ustabile kommuner

Førsteamanuensis Anne Lise Fimreite ved Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen snakket om legedekningen i utkantstrøkene.

I kommuner med ustabil legedekning bedret reformen situasjonen noe for legen, men pasientene oppgir at de merket lite. Det er også lite i rapporten om tverrsektorielt samarbeid. – Kunne noe slikt påvirket om en kommune er stabil eller ustabil? spurte hun.

Fimreite viser til at det likevel nå er færre pasienter som mener at stabiliteten er et problemområde enn før reformen, men innvendte at reformen forsvinner som hovedforklaring på en del temaer. – Jeg spør meg selv om vi ville hatt samme utvikling uten? sa hun.

Undersøkelser det refereres til i rapporten, tyder imidlertid på at legene er blitt mer tilgjengelige. Særlig de eldre føler dette. Samtidig sier en del pasienter som har endt opp på legevakten, at de kunne ha brukt fastlegen sin hvis de hadde fått time neste dag.

Forgubbing

Hogne Sandvik, allmennpraktikeren i Bergen som fikk oppdraget med å føre rapporten i pennen, pekte på utfordringene med forgubbingstendensen blant fastlegene.

– Vi er helt avhengige av å rekruttere unge leger, hvis ikke går det ut over vaktordningen. Det blir større belastning på de som er igjen, sa han. Han savnet ellers noe om den medisinsk-faglige kvaliteten i rapporten, og ikke minst hva man skal legge i begrepet «god kvalitet» i allmennmedisin.

Cecilie Bakken

cecilie.bakken@legeforeningen.no
Avdeling for informasjon og helsepolitikk